

EREBIA CLAUDINA BKH.

(Lep., Satyridae)

Tijdens onze vakantie in 1973 verbleven we van 14 tot 21 juli te Spittal-an-der-Drau, een stadje in het hart van Karinthië. Ons voornaamste doel was echter de Turracher Höhe, want daar vliegt volgens verschillende auteurs Erebia claudina Bkh. Dit is een zeer lokale soort, die slechts in een beperkt gebied in de Zuidoostelijke Alpen voorkomt.

Fabricius beschreef de soort in 1787 in zijn *Mantissa Insectorum*, II, p. 42, onder de naam Papilio arete. Deze naam moest echter verworpen worden, omdat hij een primair homoniem is van Papilio arete Müller, 1764, *Fauna Insectorum Fridrichsdal*. De geldige soortnaam is daarom claudina, beschreven door Borkhausen in 1789 in zijn *Naturgeschichte europäischer Schmetterlinge*, II. De eerste afbeelding komt voor in het werk van J. Hübner : *Sammlung europäischer Schmetterlinge*. Op plaat 50 (gepubliceerd in 1799) geeft deze auteur 2 figuren van het wijfje, dat toen nog maar alleen gekend was. Het bevond zich in de verzameling van Schiffermüller.

In 1807 schrijft Ochsenheimer : "Von diesem Falter, der sich in den östreichischen Gebirgen gefunden hat, ist blos das Weib aus der Schiffermüller'schen Sammlung bekannt, welches Hübner abgebildet und Fabricius beschrieben hat." In de supplementen op het werk van Ochsenheimer schrijft Treitschke in 1834 : "Noch immer ist das im K.K. Naturalienkabinette befindliche Weib, welches Hübner sehr treu abbildete, eine einzelne Seltenheit, die keinem Sammler mehr vorkam, so sehr auch der Fundort, unsere österreichischen Alpen, seitdem durchstreift wurden."

Pas in 1858 klinkt in de "Wiener entomologische Monatschrift" de vreugdekreet : "Erebia arete wieder aufgefunden! Herr Veit Kahr, ..., hatte verflossenen Sommer das Glück, die seit den Zeiten des Fabricius nur in jenem einzelnen, im kaiserlichen Museum befindlichen ♀ bekannten Erebia arete wieder zu entdecken. Er fand diese Art in den Karnischen Alpen (Händlerfinte), erbeutete sie aber nur in geringerer Anzahl, besonders selten zeigten sich die oo." Later is echter gebleken dat deze vindplaats verkeerd werd opgegeven. Thurner schrijft daarom in 1948 : "Das Vorkommen in den Karnischen Alpen, wie es Kahr seinerzeit angegeben, ist ausgeschlossen, dürfte unter dieser Bezeichnung die 'Kärntner Alpen' kurzweg gemeint sein."

In 1914 waren reeds heel wat meer vindplaatsen van de soort bekend. Hoffmann schreef zelfs : "Es fehlt mir aber

am Zeit, um zu beweisen, dass arete vom Preber angefangen in allen höheren Lagen der südlichen Abdachung der Niedere Tauern zu finden sein wird". Later is gebleken dat hij met deze bewering gelijk had. De soort werd zelfs op nog andere plaatsen gevonden. Toch blijft ze beperkt tot drie Oostenrijkse provincies : Salzburg, Stiermarken en Karinthië. De Niedere Tauern vormen de noordergrens van het areaal. In het zuiden komt de soort niet voorbij het dal van de Drau. De Kor Alpen vormen de oostgrens en Mallnitz is de meest westelijke vindplaats. Dit hele gebied is ongeveer 150 km lang en 60 km breed. De oppervlakte bedraagt ongeveer één derde van die van België.

Erebia claudina Bkh. vliegt boven 1600 m op grashellingen. Op de verspreid liggende vindplaatsen is hij meestal gewoon. Vroeger meende men dat hij alleen voorkwam in onpare jaren. Nauwkeuriger onderzoek heeft echter aange-toond dat dit niet helemaal het geval is. Op één vind-plaats komt claudina inderdaad slechts in de onpare jaren voor, maar op andere plaatsen verschijnt hij daarentegen enkel in de pare jaren. Dit komt omdat de ontwikkeling van de rups 2 jaar duurt. Per vindplaats heeft men daarom slechts elke twee jaar een generatie. De vlinders vliegen in de tweede helft van juli en in het begin van augustus.

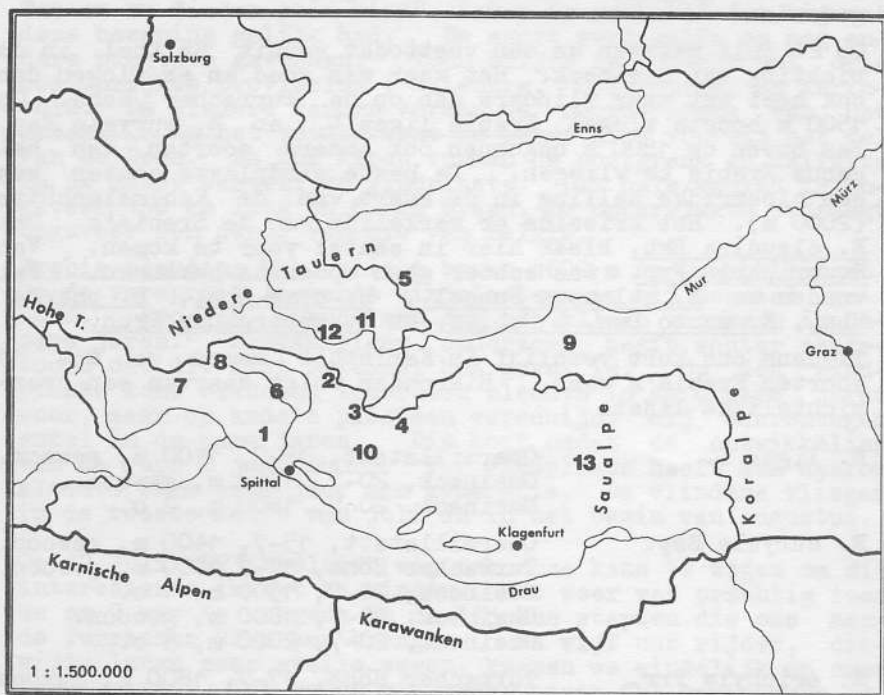
Op 17 juli 1973 besloten wij ook onze kans te wagen om dit interessante insect te vinden. Het weer was prachtig toen we om 7 uur 's morgens in de lijnbus stapten die ons naar de Turracher Höhe zou brengen. Na vijf uur rijden, dik-wijls langs zeer steile wegen, kwamen we eindelijk op onze bestemming. Het weder was ondertussen fel veranderd; de lucht was volledig overtrokken en er waaide een frisse wind. We namen een kaartje voor de zetellift, die ons op 2000 m hoogte afzette. We bevonden ons in een prachtig biotoop met veel vochtige plaatsen en een geweldige bloe-menrijkdom, maar door de gierende wind en de felle kou vloog er geen enkel insect. Zelfs de bijen en de hommels die gewoonlijk nog zeer slecht weer trotseren, bleven wij-selijk verdoken. Het was dan ook met veel geluk dat we een exemplaar van Erebia pandrose Bkh. zagen zitten tegen de onderkant van een overhangende rots. Daar er hier toch niets te doen viel, keerden we terug naar beneden. Tussen de bomen was er gelukkig minder wind en er vlogen zelfs enkele kleine Erebia's. Het eerste exemplaar dat we in het net kregen, was wonder boven wonder de befaamde Erebia claudina Bkh. Als we nauwkeuriger rondkeken, zagen we vele vlinders tussen de planten zitten. Af en toe brak de zon nu toch door de wolken en daar maakten de insecten ge-bruik van om eens even de vleugels uit te slaan. Het ge-bied was slechts enkele 100 m² groot, maar hier bleek E. claudina Bkh. dan ook de gewoonste soort te zijn. Een an-dere lokaal voorkomende soort was hier ook goed vertegen-woordigd : E. eriphyle Frr. Verder merkten we de volgende Erebia's op : epiphron Knoch, melampus Fuessl., pharte

Hbn., manto Den. & Schiff., euryale Esp. en oeme Hbn. Ondanks het slechte weer was deze dag dus toch een sukses geworden.

Op 20 juli maakten we een voettocht vanuit Spittal in de richting van Gmeineck. Het weer was goed en er vlogen dan ook heel wat meer vlinders dan op de Turracher Höhe. Op 1500 m hoogte vlogen Erebia ligea L. en E. euryale Esp. Pas boven de 1800 m begonnen ook andere soorten van het genus Erebia te vliegen. De beste vindplaats echter was een bloemrijke helling in de buurt van de Kohlmaierhütte (2000 m). Het krioelde er werkelijk van de Erebia's. Ook E. claudina Bkh. bleek hier in aantal voor te komen. Van E. eriphyle Frr. was echter geen spoor te bekennen. Wel vonden we E. melampus Fuessl., E. oeme Hbn., E. pharte Hbn., E. manto Den. & Schiff. en E. alberganus Prun.

Tijdens ons kort verblijf in Karinthië namen we dus 11 soorten Erebia's waar. Hieronder volgt daarvan een overzichtelijke lijst.

<u>E. ligea L.</u>	Obermillstatt, 15-7, 1400 m, gewoon.
Gmeineck, 20-7, 1500 m, gewoon.
Gmeineck, 20-7, 1800 m, 2 ♂.
<u>E. euryale Esp.</u>	Obermillstatt, 15-7, 1400 m, gewoon.
Turracher Höhe, 17-7, 1800 m, gewoon.
Gmeineck, 20-7, 1500 m, 1 ♂.
Gmeineck, 20-7, 1800 m, gewoon.
Gmeineck, 20-7, 2000 m, 3 ♂.
<u>E. eriphyle Frr.</u>	Turracher Höhe, 17-7, 1800 m, gewoon.
<u>E. manto Den.&Schiff.</u>	Turracher Höhe, 17-7, 1800 m, 1 ♂.
Gmeineck, 20-7, 2000 m, gewoon.
<u>E. claudina Bkh.</u>	Turracher Höhe, 17-7, 1800 m, gewoon.
Gmeineck, 20-7, 2000 m, gewoon.
<u>E. epiphron Knoch.</u>	Obermillstatt, 15-7, 1800 m, gewoon.
Turracher Höhe, 17-7, 1800 m, 4 ♂.
<u>E. pharte Hbn.</u>	Goldeck, 16-7, 1800 m, gewoon.
Turracher Höhe, 17-7, 1800 m, gewoon.
Gmeineck, 20-7, 2000 m, gewoon.
<u>E. melampus Fuessl.</u>	Obermillstatt, 15-7, 1800 m, gewoon.
Turracher Höhe, 17-7, 1800 m, gewoon.
Gmeineck, 20-7, 2000 m, gewoon.
<u>E. alberganus Prun.</u>	Obermillstatt, 15-7, 1500 m, 2 ♀.
Obermillstatt, 15-7, 1800 m, gewoon.
Gmeineck, 20-7, 2000 m, gewoon.
<u>E. oeme Hbn.</u>	Obermillstatt, 15-7, 1800 m, 1 ♂.
Goldeck, 16-7, 1800 m, gewoon.
Turracher Höhe, 17-7, 1800 m, 2 ♂.
Gmeineck, 20-7, 2000 m, 2 ♂.
<u>E. pandrose Bkh.</u>	Turracher Höhe, 17-7, 2000 m, 1 ♂.

In de literatuur geciteerde vindplaatsen
van Erebia claudina Bkh.

1. Gmeineck	8. Hochalmspitze
2. Katschberg	9. Zirbitzkogel
3. Innerkrems	10. Rosennock
4. Turracher Höhe	11. Seethal
5. Preber	12. Lungau
6. Malta	13. Grosser-Saualpe
7. Mallnitz	

W. De Prins

Geraadpleegde literatuur :

- Bretherton, A distribution list of the Butterflies of Western and Southern Europe, 1966.
- Eiffinger in Seitz, Die Gross-Schmetterlinge der Erde I, 1909.
- Forster & Wohlfahrt, Die Schmetterlinge Mitteleuropas II, Tagfalter, 1955.

- Higgins & Riley, Elseviers Vlindergids, 1971.
- Hoffmann & Klos, Die Schmetterlinge Steiermarks, 1914.
- Ochsenheimer, Die Schmetterlinge von Europa, Band Ia, 1807.
- Oorschot, V., Dagvlinderonderzoek in Midden-Oostenrijk. (Ent. Ber. 27), 1967.
- Thurner, J., Die Schmetterlinge Kärntens und Osttirols. 1948.
- Treitschke, Die Schmetterlinge von Europa, Band Xa, 1834.
- Warren, B.C.S., Monograph of the Genus Erebia, London, 1936.
- Worms, C.G.M. de, Butterflies in the Austrian Alps: July-August 1964. (Ent. Rec. 77, 1965).

ENQUÊTE 6 : NOTODONTIDAE EN ARCTIIDAE

Er is reeds een jaar verstreken sinds de vijfde enquête betreffende de Lycaenidae werd afgesloten. Een afdruk van de 35 verspreidingskaarten zal binnen enkele maanden verstuurd worden aan alle medewerkers. Ondertussen startte op 15 september 1974 de zesde enquête. Dit onderzoek gaat over de families Notodontidae en Arctiidae : in totaal 68 soorten. De gegevens over deze soorten (vindplaats, datum en aantal) worden vanaf nu verwacht. Iedereen kan aan deze enquête deelnemen. De speciale fiches en alle vereiste inlichtingen kunnen op het sekretariaat verkregen worden. De medewerkers ontvangen een gratis afdruk van de verspreidingskaarten. Deze enquête wordt afgesloten op 1 december 1975. De kaarten zullen in juli 1976 verschijnen.

W. De Prins

KODE VOOR HET VERZAMELEN VAN INSEKTEN

In Groot-Brittannië werd een komitee opgericht dat tot doel heeft de zeldzame insektensoorten (vooral Macrolepidoptera) beter te beschermen. Dit komitee is van mening dat met de voortdurende evolutie van de industrie en de urbanisatie een punt bereikt is waarop men ook het verzamelen van insekten moet beperken. Terwijl vroeger het vangen van een reeks insekten in eenzelfde biotoop vrijwel onopgemerkt voorbijging, kan dat thans fatale gevolgen hebben. Het komitee vond het daarom interessant een kode op te stellen voor het verzamelen van insekten. Alle ento-